

Antal Andrea

Magyar tőkekihelyezés a délkelet-európai¹ országokban (2000–2006)

A délkelet-európai országokban megindult politikai stabilizálódás, demokratikus folyamatok, a külföldi befektetéseket ösztönző jogi és intézményi háttér megteremtése a magyar vállalkozások dinamikus terjeszkedését vonta maga után a térségben. A magyar vállalatok bekapcsolódtak a déli, délkeleti szomszédainknál zajló privatizációs folyamatokba, és az egyes nagyvállalatok mellett a kis- és középvállalkozási szféra a privatizáció melletti befektetési területeken is megvetette a lábát. Míg 2000-ben, illetve az azt megelőző években a magyar tőkekiáramlás a délkelet-európai országokba (SEE–6) az összes külföldi tőkekihelyezésnek kevesebb mint 10 százalékát tette ki, az új évezredben ez teljesen megváltozott. 2001-ben 26,3 százalék, 2002-ben 26 százalék, 2003-ban már 42,2 százalék.²

A 2000 után megindult folyamat eredményeképpen Magyarországot a térség legnagyobb beruházói között tarthatjuk számon. Macedóniában a legnagyobb, Bulgáriában a negyedik, Horvátországban jelenleg a hetedik.

A magyar cégek erősödő jelenlétének a délkelet-európai országokban több oka is van:

1. A már említett gazdasági és politikai stabilizálódási folyamat a térségben, ami más vonzó befektetői feltételek megléte esetén is elengedhetetlen.

2. A 2004-es és 2007-es bővítésekkel az Európai Unió közvetlen szomszédaiává, illetve részeivé a térség egyes országai (Románia, Bulgária). Az EU központjától mért földrajzi távolságuk lecsökkent, mely

ANTAL ANDREA
Az ELTE BTK történelem szakán 1993-ban középiskolai tanári, majd 1995-ben az ELTE ÁJTK-án jogi diplomát szerzett. 2002 óta dolgozik az MTA Társadalomkutató Központnál. Jelenleg a 2005 óta futó Balkán-projekt titkára. Kutatási területei: állami lakáspolitikai Magyarországon, különös tekintettel a Kádár-korszakra; a magyarországi Balkán-kutatás története, az EU délkeleti kiterjesztése.

vonzóbbá teszi őket a külföldi tőke számára. Az unió által megkövetelt jogharmonizáció, a korrupció felszámolása stb. további garanciákat jelentenek az itt befektetők számára.

A többi délkelet-európai ország (Szerbia, Montenegró, Macedónia, Horvátország, Albánia, Bosznia-Hercegovina) euroatlanti csatlakozása az egyetlen járható út a térség ezen országai, de az Európai Unió számára is a stabilitás fenntartása, a gazdasági fejlődés megőrzése, a kisebbségi konfliktusok kezelése szempontjából.

3. A vonzó befektetői környezet, az olcsóbb munkaerő, a dinamizálódó GDP-növekedés.

4. Fontos tényező továbbá, hogy ezek a magyarországi vállalatok itthon már stabil, erős pozícióra tettek szert, képesek külföldi akvizícióra, valamint kinőtték a hazai piacot.

5. Az érintett országokban a privatizáció hatékony eszköz a külföldi beruházások élénkítésére, mely során számos vonzó korábban állami tulajdonú vállalatot magánosítottak, csábítva ezzel a magyar befektetőket is.

6. Nem elhanyagolandó szempont, hogy a magyar szakemberek, befektetők helyismerettel, nyelvismerettel rendelkeznek a térségben, a gazdasági, emberi kapcsolatoknak mélyebb a beágyazódottsága.

A következőkben igyekszem röviden áttekinteni az egyes országokban történt magyar tőkekihelyezéseket és azok sajátosságait, különös tekintettel a SEE-8 országaira (Macedónia, Bulgária, Albánia, Bosznia-Hercegovina, Szerbia, Montenegró, Románia, Horvátország).

Macedónia

Magyarország Macedóniában a legnagyobb beruházóvá vált azzal, hogy a MATÁV 2000. december 21-én megnyerte a Makedonski Telekomunikacii Rt. (MAKTEL) távközlési vállalat privatizálására kiírt nemzetközi tendert. Ennek értelmében a macedón vállalat részvénytársaságjának 51 százaléka került a MATÁV tulajdonába. A következő két évben a MATÁV 255,7 millió eurót ruházott be a macedón távközlés fejlesztésébe és korszerűsítésébe.³ A külföldi működőtőke-beáramlás ettől az évtől eltekintve nem jelentős, ezen kívül más magyar beruházás nem valósult meg az országban.

Az eddig mutatkozó befektetői „érdektelenséget” ösztönözheti az ország hivatalos tagjelölti státusza (2005), a megindult strukturális és intézményi reformok. A macedón parlament által elfogadott további adócsökkentés is a külföldi befektetők odavonásáért folytatott küzdelem bizonyítéka (1. táblázat), mely szerint az áfa, a személyi jövedelemadó és a társasági adó kulcsa egységesen 10 százalék lesz 2008. január 1-jétől a korábbi 12 százalék helyett. A 12 százalékos kulcs is csak 2007 januárjában lépett életbe, korábban a személyi jövedelemadó és társasági nyereségadó 15, illetve 24 százalék között mozgott.

Közvetlen külföldi működőtőke-befektetések Macedóniában 1994–2006
(mUSD)

1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
24	93,49	11,21	30,01	127,72	32,4	175,13	440,66	77,72	95,99	155,85	97,07	350,33

Forrás: www.nbrm.gov.mk.

A kormány az adók mérséklése mellett két különleges gazdasági övezet létesítésével akarja az országba vonzani a külföldi befektetőket (Skopjében és Shtipben kialakított technológiai és ipari övezetek).⁴ Tervei szerint az övezetekben megtelepedő vállalatoknak az első tíz évben egyáltalán nem kell adót fizetniük, az ingatlanhoz jelképes összegért juthatnak hozzá, s rendelkezésükre bocsátják a működésükhöz szükséges infrastruktúrát is.

Az új banktörvény kedvező környezetet fog teremteni a külföldi pénzintézetek számára.

Macedónia elsősorban a mezőgazdaság és a fejlett mezőgazdaság területén bír lehetőségekkel a magyar befektetők számára. A szabad gazdasági zónák (TIDZ) jelentős kedvezményeikkel az ipari befektetőket várják. A 2005-ben felállított Macedón Befektetési Ügynökség is a külföldi befektetőket hivatott segíteni, információkkal ellátni.⁵

Bulgária

A hagyományosan jó bolgár–magyar gazdasági kapcsolatok, a kedvező befektetői klíma, az időközben realizálódott EU-tagság mind alapjai a jelentős magyar befektetői jelenlétnek Bulgáriában.

Magyarország a negyedik helyen áll a külföldi tőkebefektetők rangsorában, csak Ausztria, Görögország, Nagy-Britannia előzi meg, Olaszországot maga mögé utasítva (2. táblázat). Mintegy 52 magyar, illetve magyar érdekeltségű cég van jelen az országban.

Az OTP Bank a bulgáriai privatizációk során 2003-ban megvásárolta a DSK Bank EAD-t és leányvállalatait, Bulgária legnagyobb kereskedelmi bankját. A 311 millió euró értékű investícióhoz hasonló mértékű beruházás nem történt (nem is történhetett) Bulgáriában.

A 4,2 millió ügyféllel rendelkező DSK Bank és leányvállalatai több mint 357 fiókban nyújtanak teljes körű pénzügyi szolgáltatásokat.

2005 végén a DSK Bank mérlegfőösszege alapján – a 13,6 százalékos részesedésével – a bolgár bankpiac első legnagyobb bankja volt, a teljes üzleti volument tekintve mind

a betét, mind a hitelpiacon megtartotta piacvezető helyét (14,8 százalékos, valamint 16,2 százalékos piaci részesedés). (Az Unicredit három bulgáriai bankjának – Bulbank, HVB Biochim, Hebros Bank – jogi egyesítésével, mely 2007 júniusára várhatóan lezárul, az OTP elveszíti vezető pozícióját a bulgáriai bankpiacon, jósolják az elemzők.)

A DSK Bank jelentős sikereket ért el az OTP-Csoport tagjaként is. Az akvizíció óta a DSK Banknál jelentős termékportfólió-bővítést hajtottak végre, mely során számos új terméket vezettek be, illetve alakítottak át (például: hitelkártya, diákkártya, devizaszámla, hosszú lejáratú betétek, áruhitelek, sávós kamatozású megtakarítási számla, új elektronikus szolgáltatások, ügyfélterminál bevezetése, jelzálog alapú hitelek, MKV-csomagok).

A klasszikus banki szolgáltatások mellett a DSK Bank további pénzügyi szolgáltatásokkal jelent meg leányvállalatai révén. A POK DSK-Rodina (két kötelező és egy önkéntes kiegészítő nyugdíjpénztár kezelése), a DSK Tours (rekreáció és idegenforgalom), a DSK Trans Security (biztonsági és értékszállítási szolgáltatások nyújtása) és a DSK Garancia Life Insurance (életbiztosítások) mellett megkezdte működését a DSK Asset Management, a DSK Garancia General Insurance általános biztosító és a DSK Leasing.⁶

Az OTP befektetése felkelthette a hazai pénzügyi piac más szereplőinek érdeklődését is Bulgária iránt.

A német Bayerische Landesbank érdekltségébe tartozó budapesti MKB Bank bulgáriai leánybankba fektetett: az Unionbank 60 százalékat vásárolta meg, amely nevét MKB Unionbankra változtatta.

A Magyar Telekom (a Deutsche Telekom leányvállalata) 8 millió euró értékben megvásárolta a bulgáriai Orbitelt, Bulgária legnagyobb alternatív vezetékös távközlési és internetszolgáltatóját, 100 százalékos tulajdonrészsel. A 2005 novemberében bejelentett akvizíció 2006 elején lezárult.

A bankokat kiszolgáló cégek közül érdemes megemlíteni a magyar Dorsum Rt.-t, a pénzügyi szoftverfejlesztőt, amely szintén Bulgáriában szerzett új piacokat 2006-ban Dorsum BG nevű leányvállalata révén.

Az elsők között, 1999-ben megjelent befektetőként a Videoton Holding, megvásárolva a Sztara Zagorai DZU AD elektronikai vállalat többségi tulajdonát a bolgár államtól, illetve létrehozta a Videoton Bulgarian Holdings nevű céget azzal a céllal, hogy a privatizáció utáni vitás ügyek lezártaíg kezelje a beruházásokat, a forgóeszközhitelket, illetve közvetlen kapcsolattartóként szerepeljen a kiemelt partnerek felé. 2004-ben bővítette jelenlétét: 400 ezer euró hosszúlejáratú kölcsönt, illetve 500 ezer euró működőtőke-injekciót adva bolgár vállalkozásainak (DZU Szt. Zagora és a bolgár Videoton Holding).⁷

Említésre méltó még a Dunapack Rt. csomagolóipari vállalat (az osztrák Hamburger AG érdekltségébe tartozik) bulgáriai beruházása. 2002-ben vette meg a Plovdivban működő Rodinvest AD dobozgyár részvényeinek többségi tulajdonát (98 százalék),

*Külföldi működőtőke-beruházások (FDI inflow) Bulgáriában
a legnagyobb befektető országok szerint
(millió euró)*

Ország	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005*	2006*
Ausztria	5,9	17,7	41,5	78,7	78,2	104,6	166,4	210,9	691,1	992,3	453,3
Görögország	2,7	4,6	22,7	2,3	105,8	262,3	240,1	198,9	179,6	286,1	272,2
Nagy-Britannia	6,3	24,5	33,4	29,7	-4,8	23,5	0,7	86,5	51,3	330,0	707,4
Magyarország	0,1	0,0	0,7	7,9	2,3	1,1	10,2	324,8	48,9	69,2	240,5
Olaszország	0,7	2,1	2,3	7,2	379,5	163,9	25,1	87,8	71,2	108,4	58,8
Hollandia	33,2	2,4	54,5	110,1	-11,2	90,3	36,5	216,6	324,6	158,7	673,9
Németország	13,4	44,0	23,6	43,3	42,3	75,3	90,8	96,1	253,0	69,2	110,1
Svájc	4,0	2,9	42,5	9,5	27,2	37,0	39,3	134,2	116,5	249,1	24,2

* előzetes adatok

Forrás: *www.bnb.bg*.

majd 2004-ben 1,5 millió euró értékű beruházást hajtott végre a termelőberendezések korszerűsítésének, valamint az új vállalatirányítási szoftver egységesített rendszerének bevezetése területén.

Szintén magyar érdekeltséggel működik 25 szupermarket és mintegy 150 kisebb üzlet Bulgáriában. Ezek a CBA érdekeltségébe tartoznak. A magyar kiskereskedelmi lánc, 2005-ös bolgár piackutatási adatok szerint, 15 nagyobb áruházat épített 2004 során a balkáni országban.

A délkelet-európai országokban igen aktív Trigránit tervez 200 millió eurós ingatlan-beruházást Szófiában. A Trigránit Bulgária fejlesztési igazgatója szerint a 2007 végén induló projekt lakásokból, irodákból, üzletekből álló épületegyüttes lenne.

Albánia

A földrajzi távolság, a korábbi kereskedelmi-gazdasági kapcsolatok hiánya, a tulajdonviszonyok rendezetlensége, a korrupció, a feketegazdaság magas jelenléte mind okai annak, hogy Albániában nem volt magyar tőkebefektetés az elmúlt években. (Igaz, hogy 2003 végén az OTP Bank aspirált a lakossági betétek 60 százalékát kezelő Savings Bank megvásárlására, de végül a másik pályázó, a Raiffeisen Zentralbank lett a befutó.)

Az országban elsősorban olasz, görög, macedón, török befektetések valósultak meg.

Bosznia-Hercegovina

A bosnyák befektetési ügynökség (FIPA) tájékoztatása szerint elsősorban a fémipar, turizmus, mezőgazdaság és az élelmiszeripar területére várnak befektetőket Bosznia-Hercegovinában.

A magyar tőkebefektetések igen alacsony szinten mozognak az országban, Magyarország az 51. helyet foglalja el a befektetői rangsorban. A külföldi befektetők között első helyen Horvátországot találjuk. Azt követi Litvánia, amely ezt az előkelő pozíciót a litvániai Ukio Csoport által, a zvorniki Birac timföldgyár megvásárlásával érte el.

A legnagyobb magyar befektető a Messer Hungarogáz Kft., 2,5 millió eurós beruházásával. A vállalat a Plin Sarajevo bosnyák gázipari társaságban szerzett részesedést.

A magyar működőtőke-befektetések közül a Magyar Alumínium Rt. (MAL Rt.), amely a timföldgyártásban, alumíniumkohászatban és fémgyártásban érdekelt, 2004-es befektetését érdemes még kiemelni.⁸ A MAL Rt. ezzel a Boszniában folyó privatizáció keretében 51 százalékos többségi tulajdont szerzett a Rudnici Boksita Jajce Bauxitbánya Társaságban. A polgárháború után négy éve újraindult bánya termelésének egyedüli vásárlója a MAL Rt. volt.

A MAL Rt. a vételár megfizetése mellett beruházási és foglalkoztatási kötelezettséget is vállalt.

2006 szeptemberében a magyar MOL és a horvát INA konzorcium, valamint Bosznia-Hercegovina kormánya között kötött szerződés értelmében a boszniai Energopetrol üzemanyag-forgalmazó vállalat 67 százaléka a konzorcium tulajdonába került.

Szerbia

A külföldi, így a magyar tőkekihelyezések előtt a 2000-ben lezajlott politikai váltás után nyílt meg a lehetőség. A jogi és intézményi háttér hiánya, a korrupció jelenléte miatt azonban tényleges beruházások csak ezek megteremtésére, illetve visszaszorítására tett intézkedések után indulhattak meg.

Szerbiában széles a befektetéseket ösztönző eszközök skálája. A szerb kormány 2006. júniusi rendelete értelmében minden zöldmezős beruházás, kivéve a kereskedelem, turizmus, vendéglátás és mezőgazdaság területét pénzügyi támogatást (ennek összege 2000–5000 euró a gyártási folyamatba, 2 000–10 000 euró a szolgáltatási és 5 000–10 000 euró a K+F szektorba történő befektetés esetén; a minimális befektetési összegnek és az előírt új munkahelyek megteremtésének realizálása további feltétel), különböző adókedvezményeket, valamint más támogatási formákat kaphat. A külföldi beruházók segítésére hívták létre a SIEPA-t (Szerb Befektetési és Exportfejlesztési Ügynökség),⁹ mely kormányzati ügynökségként működik. A 2001 óta működő szervezet célja, hogy

hathatós segítséget nyújtson a Szerbiában céget alapító vagy bővítést végrehajtó külföldi vállalatoknak.

A MOL Rt. 2003 óta van jelen a szerb piacon, a 2003 végén alapított leányvállalata az INTERMOL d.o.o. révén. A leányvállalat kiemelt feladata töltőállomások építése és üzemeltetése Szerbiában. A ma már 11 benzinkutat üzemeltető cég további terjeszkedést tervez: 2007 folyamán 25-re szeretné növelni meglévő benzinkútjai számát.

Az OTP 2004-es sikertelen akvizíciója nem tántorította el attól a céljától, hogy a régióban tovább erősítse pozícióját, első sikeres üzletszerzése a Niška Banka volt, mellyel megvetette a lábát Szerbiában is. A regionális terjeszkedés részeként írták alá 2006 folyamán a Zepter Banka és Kulska Banka megszerzését célzó adásvételi szerződéseket. A Kulska Banka akvizíciójának lezárásával a legnagyobb magyarországi hitelintézet megkezdi a tulajdonában lévő három szerbiai bank – Niška Banka, Zepter Banka és Kulska banka – összeolvasztását, így 2007-ben egy egyesített bank jelenik meg a piacon új menedzsmenttel, integrált számítástechnikai platformmal, valamint új termékekkel és szolgáltatásokkal. Az egyesített bank földrajzilag teljesen lefedi Szerbia területét.¹⁰

Az említett privatizációs befektetések mellett a magyar kis- és középvállalkozások is jelentős erőt képviselnek Szerbiában. Becslések szerint több százra tehető a magyar tőkével létrehozott vegyesvállalatok száma. Főként a Vajdaságban és Belgrádban a kereskedelem és a szolgáltatások területén tevékenykednek. Ilyen például a Fornetti, mely 2002-ben hozta létre szerbiai vállalatát és ma már több mint 500 franchise-partnerrel rendelkezik a Vajdaságban és Belgrádban.

Montenegró

Turisztikai adottságai révén már korábban is vonzó volt a külföldi tőke számára, függetlenné válása tovább javította nemzetközi megítélését, hiszen a kormány a politikai csatározások helyett immár a gazdaság fejlesztésére koncentrálhat. Főként az idegenforgalom, turisztika és ingatlanbefektetések területén indult meg óriási pezsgés.

A Hunguest Rt. már 2004 óta jelen van az országban. Herceg-Noviban két szálloda-komplexumot vásárolt meg, melynek összértéke 7 millió euró volt.

A Crnogorska Komercijalna Banka AD 100 százalékos részvénycsomagjának adásvételére vonatkozó szerződés 2006-ban történt megkötésével az OTP Bank megszerezte Montenegró piacvezető bankját is.

A MATÁV 2005-ben többségi részesedést szerzett a TELEKOM Montenegróban. A Montenegró kormányával aláírt megállapodás értelmében kicsivel több mint 51 százalékos részesedést vásárolt 114 millió euró értékben. A MATÁV emellett megállapodott a kisebbségi részvényesekkel további 15,97 százalékos részesedés megvásárlásáról 16,7 millió euróért.

Románia

A romániai magyar investíciók szerkezetét tekintve nagy a hasonlóság a többi tárgyalta országoz, hiszen itt is a nagyvállalatok az elsődleges befektetők. Számszerűleg ugyanakkor a kisvállalkozások túlsúlya jellemző, hiszen több mint 5000 magyar tőkeérdekeltségű céget jegyeztek be Romániában, köztük sok minimális alaptőkével működő mikrovállalkozást, melyek döntő többsége kereskedelmi tevékenységet végez. A legtöbb magyar cég Erdélybe megy (sorrendben Hargita, Kolozs és Maros megyék), míg az egy főre jutó tőkenagyság tekintetében Bukarestet Temesvár követi. A külföldi, így a magyar tőkekihelyezések szempontjából is kiemelkedő volt a 2004-es év, melynek háttérében vámszabad területek, ipari parkok létrehozása, valamint a fejletlen területeken investálóknak biztosított kedvezmények állnak (3. táblázat).

A legnagyobb közvetlen tőkebefektetők között találjuk a MOL Rt.-t., mely már a '90-es évek óta jelen van a román piacon (MOL Románia Kft. 1995-től). A 2004 novemberében bejelentett s 2005 áprilisára lezárult Shell Romania akvizíciója során 59 töltőállomás, kenőanyag, repülő-üzemanyag és nagykereskedelmi üzletek kerültek a tulajdonába. A tranzakció eredményeként a MOL által Romániában működtetett töltőállomások száma ekkorra meghaladta a 130-at, míg becsült kiskereskedelmi piaci részesedése elérte a 10 százalékot. 2005 folyamán mintegy 1 millió eurót költött a felvásárolt töltőállomások korszerűsítésére. 2007–2008 folyamán 23 millió eurós befektetést terveznek: 15 újabb töltőállomás építésére, esetleges felvásárlásokra és a hálózat hatékonyabbá tételére kívánják fordítani az összeget.

A Zalakerámia Rt. többségi tulajdonában van a Cesarom Románia legnagyobb csempe- és szanitergyártó vállalata.

Az OTP Bank a román RoBank 2004-es megvásárlásával lépett a romániai piacra. A 2005 februárja óta OTP Bank Romania S. A. néven működő pénzügyintézet, elsősorban vállalkozói ügyfelekre fókuszált. Az akvizíció célja a piacra lépés és a corporate jelleg megtartása mellett a lakossági szolgáltatások bevezetése, a fiókhálózat bővítése.

2001-ben a román bejegyzésű Salina Invest Rt., melyben a Danubius Hotelsnak 20 százalék, később 56,43 százalék tulajdona van, privatizációs pályázaton elnyerte a romániai Szovátafürdőn található mintegy 1000 szállodai férőhely és egyéb ingatlan, valamint egészségügyi létesítmény tulajdonjogának 82,17 százalékát.¹¹

A Richter Gedeon Rt. 1998 óta képviselteti magát a román gyógyszeriparban (2003 óta működik a marosvásárhelyi székhelyű gyógyszergyára Gedeon Richter Romania S. A. néven). Pozícióit tovább erősítette a 2004. évi tőkeemelése, majd a 2006. évi újabb felvásárlásai (a Richter-csoport romániai gyógyszer-nagykereskedelmi és kiskereskedelmi befektetéseit összefogó, marosvásárhelyi székhelyű Armedica Trading S. R. L. cégen keresztül 14,5 millió euróért megvásárolta a gyógyszer-nagykereskedelemmel foglalkozó Dita-csoportot).¹²

Külföldi működőtőke-állomány Romániában a befektető országok szerint
(2005. december 31-i állapot)
(millió EUR)

Ország	Összes befektetés	Ebből a zöldmezős beruházás
Hollandia	4266	2941
Ausztria	3379	1080
Németország	2339	1361
Görögország	1864	407
Franciaország	1828	381
Svájc	1557	316
Olaszország	1500	659
Ciprus	815	306
USA	567	357
Magyarország	424	122
Törökország	412	117

Forrás: www.bnro.ro/def_en.htm

Az ingatlanberuházások terén a térségben oly aktív Trigránit Rt.-nek három romániai nagyvárosban fut fejlesztési projektje: Bukarestben az Esplanada City Center (a projekt értéke csaknem 1 milliárd euró értékű), Kolozsváron a Polus Center, Konstancán a Polus Center, de további nagyszabású tervei vannak Brassóban, Krajován és Pitestiben is.

Az építőipar területén a KÉSZ Kft. romániai leányvállalata (Kész Románia) erőteljes romániai offenzívája jegyében nyert el jelentős megbízásokat, Nagyváradon, illetve Bukarest közelében.

Horvátország

Magyarország a horvátországi külföldi befektetők sorában már évek óta az elsők között szerepel. 2005-ben a második, a 2006-ig összesen beáramlott működőtőke-állományt tekintve az előkelő hatodik helyet foglaljuk el, sorrendben Ausztria, Németország, USA, Franciaország, Olaszország után (4. táblázat). A befektetőknek sok nehézséggel (bürokrácia, az erős szakszervezetek, drága munkaerő, rendezetlen ingatlan-tulajdonviszonyok) kell szembenéznie. Ezzel együtt a magyar cégek sikeresek, mely mögött a közelség, a helyismeret húzódhat meg.

A privatizációban részt vevő nagybefektetők között ott találjuk a MOL Rt.-t, mely 2003-ban az INA első privatizációja során 25 százalék plusz egy részvénnyel vált a hor-

4. táblázat
*Külföldi működőtőke-befektetések Horvátországban a legnagyobb befektető országok szerint
(millió euró)*

Ország	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Összesen
1. Ausztria	8,5	38,6	6,0	45,6	249,6	198,1	163,7	161,8	528,0	624,5	398,9	270,3	502,0	-435,2	2760,4
2. Hollandia	3,7	13,4	0,2	8,1	17,4	86,4	60,2	74,1	23,5	19,6	164,9	85,5	160,5	1911,0	2628,4
3. Németország	39,7	6,9	14,2	2,0	-54,8	53,8	880,2	119,7	621,8	35,3	125,0	182,8	-130,7	307,4	2203,3
4. Franciaország	0,0	0,0	0,1	4,4	20,6	14,7	6,9	14,4	-1,2	2,9	57,5	23,8	-8,3	1029,5	1165,4
5. Olaszország	9,7	2,8	2,8	7,6	9,0	1,3	33,4	88,3	56,4	223,5	85,2	150,2	182,6	215,8	1068,5
6. Luxemburg	2,9	0,0	0,0	0,2	8,9	2,3	-8,9	328,2	40,7	104,9	38,3	71,2	108,7	291,2	988,8
7. Magyarország	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	6,8	5,6	4,1	4,2	13,8	492,1	42,9	330,6	20,1	921,8
8. Szlovénia	5,6	0,2	2,5	3,9	21,0	29,0	24,3	82,0	54,3	32,7	75,9	47,4	115,1	66,8	560,7
9. Svájc	9,0	15,3	9,8	16,7	-9,4	8,9	5,3	10,6	11,6	19,0	36,3	19,0	45,8	239,1	436,9
10. Nagy-Britannia	0,6	0,5	4,3	0,1	50,1	3,5	20,5	34,1	23,8	7,6	25,5	38,6	31,6	74,7	315,5

Forrás: www.inb.hr/statistika.

vát olajtársaság tulajdonosává. A két társaság legfőbb célja egy erős regionális olajipari szövetség létrehozása térségünkben.

A Nova Banka részvényeinek 95,6 százalékát 2005 márciusában vásárolta fel az OTP. 2005 szeptembere óta OTP Banka Hrvatska d.d. néven tevékenykedik, s az adriai régióra koncentrálnó bank a horvát bankpiac hetedik legnagyobb szereplője.

A zöldmezős beruházások között kiemelendő a Dunapack Zágráb közelében, Zabokban épített hullámtermékgyártó gyára, mely 23 millió euró beruházásával valósult meg, 2003-ban. A Dunapack 2002-ben hozta létre leányvállalatát Horvátországban, a Valoviti Papir Dunapack d.o.o.-t, mely kezdetben értékesítéssel foglalkozott. A hullámtermékgyár megépítése 2003 márciusában kezdődött, a termelés 2003 szeptemberében indulhatott meg.

A Zalakerámia már 1996 óta jelen van a horvát piacon, hiszen ekkor vette meg az Inker szaniterárugyát. A Fornetti Pannon Horvátországban is gyorsan terjeszkedik, közel 200 látványpékséget üzemeltet. Jelen van a Duna–Dráva Cement Kft. is 6 általa üzemeltetett betonkeverő révén.

Az idegenforgalom területén jelentős sikereket ért el a Dalmácia Marina Kft., mely 2002-ben szerezte meg a 270 hajó befogadására alkalmas Tribunji jachtkikötő 32 éves koncesszióját, 2003-ban a Primošten szállodakomplexumot 350 jacht befogadására alkalmas kikötővel, majd a Hvar szigeti Jelsa Hotel és a Hotel Pločét, sok millió eurót fektetve be.

5. táblázat

*Külföldi működőtőke-befektetések (FDI inflow) Délkelet-Európa országaiban
2001–2006 a célországok szerint
(millió euró)*

Ország	2001	2002	2003	2004	2005	2005. január	2006. június	2006 előre- jelzett adat	2007 előre- jelzett adat
Albánia	231,5	142,9	157,8	278,4	224,2	107,3	125,4		
Bosznia- Hercegovina	132,8	281,8	337,6	532,8	419,6	196,1	179,6		
Bulgária	903,4	980	1850,5	2727,5	2326	833,2	1411,8	3000	2500
Horvátország	1502	1196	1784	990,4	1402,7	937,1	1124,7		
Macedónia	493,2	82,6	85,4	126,5	80,3	54,1	254,1		
Montenegró	10,6	89,2	38,7	50,6	381,2	228,3	149,2		
Románia	1294	1212	1946	5183	5197	2105	3225	8000	5000
Szerbia	184	504	1204	777	1252	506	720		

Forrás: www.wiiw.ac.at/balkan/files/data.

A Trigránit Rt. zágrábi, előreláthatólag 2007 folyamán kezdődő projektje a Zagreb City Centre, mely az egyik legnagyobb regionális bevásárló- és szórakoztatóközpont lesz Horvátországban.

További vizsgálódás tárgyát képezheti a fent taglalt magyar nagybefektetők délkelet-európai beruházásainak, aktivitásának összehasonlító vizsgálata más régiókban végrehajtott befektetéseikkel. Fontos lenne továbbá jobban feltérképezni a kis- és középvállalkozások befektetői szerepét, szektorjellegét a vizsgált országokban, hiszen ezekre igen kevés adat áll rendelkezésünkre.

Irodalom

- A Balkán és Magyarország. Váltás a külpolitikai gondolkodásban?* Szerk.: Glatz Ferenc. MTA Társadalomkutató Központ – Európa Intézet Budapest, Budapest, 2007.
- Európa peremén: új tagok és szomszédok. In: *Kelet-Európa tanulmányok* I. szám. Szerk.: Novák Tamás–Szemlér Tamás. MTA VKI, Budapest, 2007. 206 p. Tury Gábor, Székely-Doby András, Bakács András, Novák Tamás, Szemlér Tamás, Szilágyi Judit tanulmányai.
- Sült Tibor: *Horvátország magyar üzletember szemével*. Tájékoztató Horvátország gazdaságáról, a külkereskedelmet és a befektetéseket érintő szabályozásról, a magyar–horvát gazdasági kapcsolatok felvételeiről és lehetőségeiről. Záhgráb, 2007. május 14.
- Inotai András: *Bulgária és Románia EU-csatlakozása és lehetséges hatása a magyar gazdaságra*. www.vki.hu. Vélemények, kommentárok, információk, 2006. december 18.
- Novák Tamás: *Szerbia a választások után – politikai és gazdasági kockázatok a láthatáron*. www.vki.hu. Vélemények, kommentárok, információk, 2007. január 24.
- Skapinyecz Péter: *Magyar tőkekihelyezés a Balkánon*. ITDH. Kézirat.
- Németh Bence: *Magyar érdekszféra: a Kárpát-Balkán régió? (1) Új Honvédségi Szemle*, 2006. 7. sz. In.: www.honvedelem.hu/hirek/kiadvanyok/uj_honvedsegi_szemle/j_honvedsegi_szemle_200607.
- Üzleti jelentés a Videoton vállalatcsoport 2005. évi tevékenységéről, gazdálkodásáról, vagyonáról, pénzügyi helyzetéről. Székesfehérvár, 2006. május 31.
- Befektetésösztönzés Szerbiában. Belgrádi Külgazdasági Iroda kiadványa.
- Magyarország tőkekihelyezése a délkelet-európai országokban. *ICEG EC–Corvinus-Balkán Monitor*, 2005. 1. www.iceg.hu.
- A külföldi tőkebeáramlás forrása és szerkezete Bulgáriában és Romániában. In.: *ICEG EC–Corvinus-Balkán Monitor*, 2005. 2.
- FDI inflows in the Southeast European Countries. In.: *ICEG EC–Corvinus-Balkán Monitor*, 2006. 6. www.itdh.hu.
- www.otpbank.hu.
- www.mol.hu.
- www.trigranit.hu.
- WIIW Balkan Observatory. www.wiiv.ac.at/balkan/files/data.
- Horvát Nemzeti Bank. www.hnb.hr/statistika.
- Bulgária Nemzeti Bankja. www.bnb.bg.
- Macedón Köztársaság Nemzeti Bankja. www.nbrm.gov.mk.
- Rómán Nemzeti Bank. www.bnro.ro.
- Közvetlen tőkebefektetés statisztika. Magyarország 1995–2005*. Magyar Nemzeti Bank. Budapest, 2007. április.

Jegyzetek

- 1 A következő országokat tekinti délkelet-európainak a tanulmány: Albánia, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Horvátország, Macedónia, Montenegró, Románia, Szerbia.
- 2 Magyarország tőkehelyezése a délkelet-európai országokban. *ICEG EC–Corvinus-Balkán Monitor*, 2005. 1. www.icegec.hu
- 3 www.magyartelekom.hu/rolunk/cegtortenet.vm
- 4 Interjú Trajko Slaveskivel, a Macedón Köztársaság pénzügyminiszterével. www.balkancenter.hu.
- 5 www.investinmacedonia.com.
- 6 www.otpbank.hu.
- 7 www.videoton.hu/hun/history.
- 8 www.mal.hu.
- 9 Serbia Investment and Export Promotion Agency. www.siepa.sr.gov.yu.
- 10 www.otpbank.hu.
- 11 www.danubiushotels.com/huceginformacio/a_tarsasag_tortenete.
- 12 www.richter.hu.

Summary

ANDREA ANTAL
HUNGARIAN DIRECT INVESTMENTS
IN THE SOUTH-EAST EUROPEAN COUNTRIES 2000–2006

The political stabilization, democratic processes and the creation of the legal and infrastructural background inspiring foreign direct investments in the South-East European countries involved the dynamic expansion of the Hungarian enterprises in that area. Hungarian enterprises joined the privatization processes of their southern and south-eastern neighbor countries, and besides the large investors, the sphere of the small and medium-sized enterprises also gained a foothold in the investment areas connected not only to privatization. As a result of the process having started after 2000, Hungary can be regarded as one of the greatest investors of the region: in Macedonia the first, in Bulgaria the fourth and in Croatia the seventh at present. The study gives a brief overview of Hungarian direct investments and their specialties in each country, with special regards to the SEE-8 countries (Macedonia, Bulgaria, Albania, Bosnia-Herzegovina, Serbia, Montenegro, Romania, Croatia).

